

## KERTINĖ PARAŠTĖ

### Tėviškės vaizdeliai

Kur ilgai gyveni, ten beveik tėviškė. Taip išėjo ir man – jau vienuolika metų gyvenu netoli Buivydiškių. Atsikėliau čia sykiu su pirmaisiais „kolonistais“, mačiau pirmuosius čia iškilusius daugiaaukščius, paskui – pirmuosius ant aukštų kalnų besiburiančius privatininkus, o apačioje tarsi skruzdės pradėjo knibždėti tie, kurie neturėjo nieko, išskyrus kietus delnus, kaip sakoma, idiržusias rankas ir meilę žemei.

Po vienuolik metų vaizdelis maždaug toks: senas dvaras, apiešti medžiai ir tvenkiniai, kur knibždėta žuvu, ant kalnų tie, kurie per visus sąjūdžius spėjo praturtėti, o žemumose – kas? Ogi žemės kurmiai, rauskiai, apsitvėrę savo darželius tuo kas sugėbėjo. Vieni senomis vielomis, kiti tiesiog čia pat išplėsta ir sukrauta velėna.

Tiesa, pamiršau parašyti, kad prie daugiaaukščių, pačiuose miesto pakraščiuose dar išliko penkiaaukščiai garažai. Koks kieno reikalas! – šūktels man laisvas nūdienis žmogus, – kaip kas sugėba, taip tas ir vertėja. Būta čia ko pavaldyti.

Ne, aš nė vienam nepavydžiu, aš tiesiog piešiu naujosios mūsų tėviškės vaizdelius. Nemanau, kad apie tai nerašytų, jeigu būtų gyva, pavyzdžiui, Julija Žymantienė-Zemaitė. Išvadas darykitės patys, patys spręskite, kas atsitiko Buivydiškėse, o ir ne vien Buivydiškėse, nes panašių vaizdelių galite prisizūrėti visoje Lietuvoje, bent jau prie didesnių ir mažesnių mūsų miestų.

Čia pat statoma ir griauinama, čia pat vagiama ir girtuokliuojama, čia pat naktį ir pavakariais vykdomi dideli nusikaltimai bei sandėriai. Tati vadinas gyvenimas. Vienas turi užsienietiška mašina, kitas žmoną ir koki vaikeli, trečias vien grėblį ir kastuvą.

Ar galima kalbėti tokiais atvejais apie kokią nors „tautinę“, „žmogišką“ vienybę? Norėčiau kalbėti, bet sunku. Žiemomis, vos bandai pasukti per tuos kalnus, nežinia iš kur ima skalvoti versio didumo šunys. Ne tavo čia teritorija, o ir apskritai kokio vėlnio čia pėsčias sukiojies? Dar ką nors nugvelbsi. Pavyzdžiui, vielos gabalą ar šiferio atraižą.

Tų vielų, tų atliekų jau tiek visur priversta, kad tik ponas Dievas po penkiasdešimt metų ką

nors išvalys... Jeigu neturės kitų rūpestėlių.

Tačiau kaipgi čia dabar? Neturės. Prie pat miesto senyvos kapinaitės. Žiūrėk, koks nors senbuvės lenkas, tuteišas ar lietuvis jau ir laidojamas, jau ir kišamas po velėna. O ant suverstų šiukšlių krūvos sėdi sau jaunova kompanija ir traukia iš pat ryto. Jeigu eini pro šalį pasivaikščioti, tai ir tau pasiūlo, ir tavo šuneliui nepagalėsi. Rado ko gailėti.

Kas nors pasakys, kad išsigalvoju, bet galiu pasidievažinti, kad į vieną pavakarę suskaičiavau prie tvenkinių net šešeta girtų policininkų. Pasitaiko ir kareivukų, bet kareivio – gal kartais reikia pagailėt: jaunas, vienišas, atplėštas nuo tėvo ir motinos. O policija? Policija juk gauna pinigų už tai, kad tvarką darytu.

Gilų viduržemį atvarė kažkas ir paliko ant šitų kalnų vogtą mašiną. Iš pradžių numovė ratus, paskui ėmė narstyti motorą ir tik po to, kai viduje nieko neliko, atsirado kelių policijos specialia mašina. Tam, kad tuos griaučius nugrūstų į kokį nors šiukšlyną.

Tokiai tad gyvenimas klesti ant šitų šventų kalnelių. Būta, tiesa, čia ir miškų, ir giraičių, šventų gojų, bet šiandien apie šventumą nebent iš sakyklų ar per radijo valandėles pašnekame. Ką daryti, kur eiti, – paklaus vėl manęs doras žmogus. Lyg aš žinočiau! Aš rašau apie tai, dėl ko man skauda širdį. Širdies skausmas, – gal irgi šioks toks atsakymas. Manau, kad skauda ne man vienam.

Į pabaigą – beveik linksma istorija. Jeigu nebūtų pokvailė. Viename miestelyje, ežere ar tvėnkiny turškėsi daug gulbių. Miesto savivaldybėjė šovė į galvą, kad jos teršia vandenį. Ką daryti? Sugaudė visas ir pervežė į kitą ežerą, gal už 50 kilometrų. Manė šitai išsivaduosią. Deja, kita rytą visos gulbės jau buvo grįžusios atgal.

Galimas daiktas, kokia nors galva pasiūlys ir mus visus iš čia iškeldinti (palikti tik geruosius, švairuosius, tvarkinguosius). Bet ar esama garantijų, kad kita rytą nebūs tas pats?

Išvada: daryti teks čia. Ir visiems. Ne vien valdžiai, ne vien vargšams ar tiems, kurie spėjo šiek tiek prakusti.

Sigitas Geda

## Pranašas savo krašte

Bernardo Brazdžionio literatūrinio darbo 70-mečio paminėjimas

JUOZAS KOJELIS

Los Angeles Lietuvių fronto bičiuliai 27 metus tiksliai kaip laikrodinis kiekvieną pirmąjį gruodžio savaitgalį ruošė literatūros vakarus. Dvidešimt aštuntąjį 1994 m. gruodžio 4 d. paskyrė paminėti poeto Bernardo Brazdžionio 70 metų literatūrinio darbo sukaktį, apvainikuotą Vytauto Didžiojo universiteto suteiktu garbės daktaro titulu. Bet neat-sisakytą ir literatūros vakarų tradicijos. Akademinėje dalyje apie poetą ir jo kūrybą kalbėjo kiti, literatūrinėje – savo pažūras ir poeziją išsakė, savo literatūrinio darbo kelią pavaizdavo ir atsi-kirus epizodus pavyzdžiais palius-taravo pats poetas.

Akademinį žodį tarė Kaune atkurto VDU pirmasis rektorius dr. Algirdas Avižienis. Atkurtasis universitetas perėmė prieškarinį universiteto misiją, sujungė Lietuvos ir užsienio lietuvių akademinės jėgas, o tęsdamas tradi-ciją išryškinti Lietuvai tikrai nusipelniusius žmones, praėjusią vasarą poetui Bernardui Brazdžionui suteiktą literatūros garbės daktaro titulą. Tokius titulus VDU iki šiol yra suteikęs 25 asmenims, tarp jų Basanavičiui, Maironiu, Vaižgantui, Jakš-tui, Pečkauskaitei, Vydūniui... ir dabar Brazdžioniu. Dabartinio VDU rektorius Bronius Vaške-lio įgaliojotas, Avižienis pakartojo dalį šią vasarą Kaune įvykusio apdovanojimo akto ceremonijū, o visos iškilmės buvo parodytos vi-deojuostojū.

Sveikintojai žodžiu ir raštu poetą Brazdžionį titulavo „Lietuvos poezijos galiūnu ir Lietuvos laisvės šaukliu“ (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas – L. Sau-ka, V. Kubilius, D. Kuolys, A. La-pinskaitė, A. Samulionis, V. Va-nagas, N. Vėlius), „Laisvės ir vie-nybės šaukliu“ (VDU rektoratas), „Pranašu ir Tėvynės šaukliu“ (Julija Švabaitė), „Tautos dai-niumi“ (Vytautas Dambra), „Didžiojo dainiumi“ (Paulius Jurkus, Lietuvių rašytojų draugi-jos pirmininkas); pagarbių žodžių pabėrė kiti rašto ir visuomenės žmonės – L. Andriekus, OFM, K. Grigaitytė, J. Jankus, A. ir G. Radžiai, Ambrozaitis, G. Gudaus-kienė, V. Gedgaudienė, V. Čeka-nauskas, A. Gustaitis, B. Raila, Pr. Visvydas ir kiti.

Lietuvos Rašytojų sąjungos pir-mininkas Vytautas Marcinkus telegramoje iš Vilniaus išsi-reiškia: „Iš visų jėgų šaukiame,

kad toli toli, pačiame žemės pa-krastyje, Los Angeles'e, jūs, bran-gūs tautiečiai, išgirstumėte mus, Lietuvoje gyvenančius rašytojus. Sveikiname poetą Bernardą Brazdžionį, jau seniai įkopusį į lietuviškąją poezijos Juozapinė, bet nepavargusį, nesustojusį toje viršukalvėje, tebekopiantį į pa-saulio poezijos Džomolungmą (Tibeto kalnytas? JK). Sekmes Jums, mielas Maestro! Tegū Vy-tauto Didžiojo universiteto garbės daktaro toga šildo Jus per speigą svetur; bet netikime, kad ji rei-kalinga ten, kur Poeto širdis ir siela tariasi su Viešpačiu. Tegū nesibaigia tasai kalbėjimasis ant kalno, kuriuo yra mūsų Lietuva“.

Losangeliečiai rašytojo iš Vil-niaus tartus žodžius išgirdo ir palydėjo gausiais plojimaiis, o ra-šytoja Alė Rūta savo sveikinime metė iššūkį jauniems akade-mikams, kad išpareigotų tokių poezijos viršūnių pasiekusį poetą Brazdžionį pristatyti kandidatū Nobeio premijai.

Aiščio, Vaičiuliaičio ir Venclo-vo pasisakymus apie Brazdžio-nio kūrybą skaitė dramos aktori-riai Ema ir Vincas Dovydaičiai ir Algimantas Žemaitaitis. Visi trys didieji literatūros autoritetai Brazdžionio kūrybą vertina įvai-riais aspektais, ir išvadinės visų trijų mintys stebėtinai suartėja:

Antanas Vaičiulaitis:

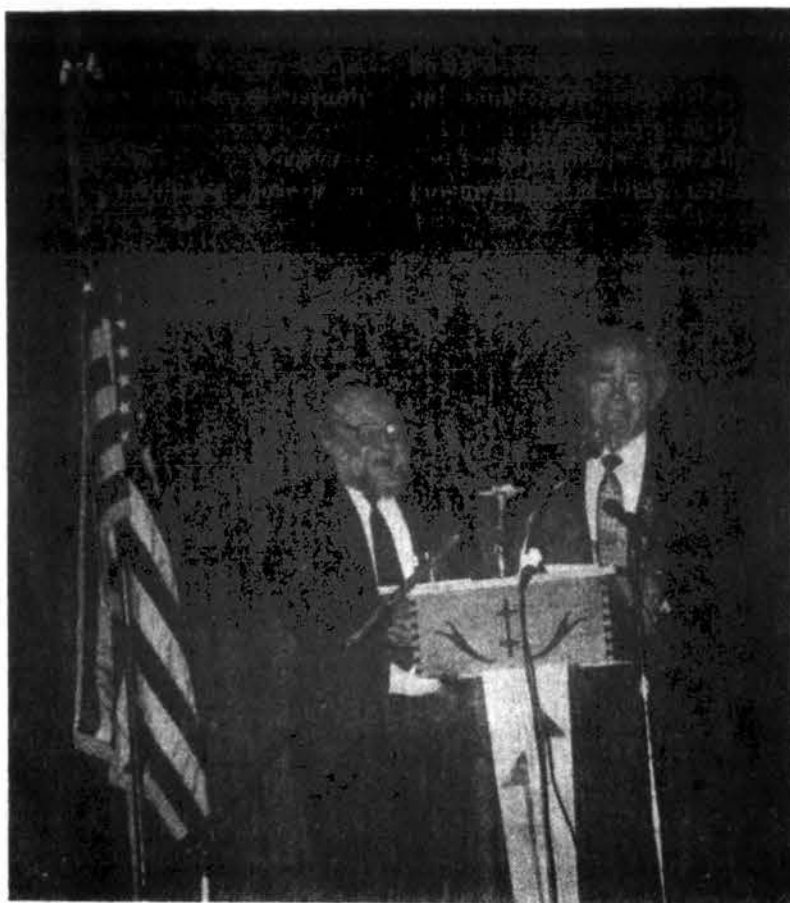
„Tada prieš tave išsinerntų Bern-ardo Brazdžionio poetinės struk-tūros monumentalumas, jo temų skalės visuotinumas, nuo aukšt-čiausių galybių ligi mažo vabalė-lio, jo lyrikos atvirumas amžiams ir dabarčiai, jo nerimas ir drąsa skelbti tiesą net nepalankiausio-se atmosferose, jo intonacijų įvai-rumas – nuo išdidžiū, pranašiško ir rūščių iki kūdikiška skaidrių arba žaismingų ir elegantiškų. [...] Savo išsore Bernardo Brazdžionio lyrika yra grynai savita, vienintelė mūsų literatūroje ir netgi kitur. Savo kūrybos veidu tai pats originaliausias mūsų ly-rikas, autentiškas, iš niekur ne-siskolinęs, trumpai tariant – brazdžioniškas, tokį braižą išsiug-dęs iš savo versmių ir mums jį sa-vo menu apreiškęs“.

Jonas Aistis:

„Jo poezija yra kaip polifoninė muzika, sudėtinga, tačiau ją rei-kia priimti kaip visumą. Vieto-mis palaida, vietomis kieta ir vy-riška, vietomis plaukianti iš pa-čių žmogiškosios esybės įsių, kaip čelo garsas. Paskiri balsai vienas kitą paryškina, papildo, suprasmina, dėl to jie visi yra organiškai brazdžioniški. Jojo švelnumas visiškai priartėja sentimentalumo riba, bet niekad jos neperžengia“.

Tomas Venclova:

„Brazdžionis įvaldo diametra-liškai priešingas intonacijas, ne-paprastai plačią poetinės kalbė-senos skalę: jo eilės girdėti graud-us rūstumas ir eleginė giedra, dinamiška ekspresija ir ramus



Los Angeles įvykusiame poeto Bernardo Brazdžionio 70 metų literatūrinio darbo sukakties paminėjime: profesorius Algirdas Avižienis ir Bernardas Brazdžionis.

Prano Gasparonio nuotrauka

susimąstymas, kaltinimas ir mal-da, apokaliptinė pranašystė ir melancholiška paguoda. [...] Jis lieka mūsų poezijos neatimamas turtas, būtina spalva lietuvių kultūros spektre – poetas huma-nistas, moralistas, pilietis, Čes-čio Milos'o ir Boris'o Pasternak'o bendrakeleivis, bene ryš-čiausiai ir tiesiausiai iš visų lie-tuvių rašytojų išsąkęs protestą prieš okupaciją ir priespaudą, iš-kėles kaip atsvarą totalitarizmui tradicines žmonių vertybes“.

Tomas Venclova pakartojamai Brazdžionį riša su Czeslaw Mi-losz Jiedu abu ne tik „poetai kai-tatastrofistai“, tematiniai „bend-rakeleiviai“, bet labai artimi ir savo principinėmis pažiūromis ir poezija. Ir vienas, ir antras nori savo eilėmis ką nors pasakyti. Ir pasakyti taip, kad poezijos mylė-tojas galėtų suprasti. Savo išsisa-kymuose Bernardas Brazdžionis prisipažino, kad jaunystėje, kai rašė *Amžiną žydą*, *Krintančias žvaigždes*, *Zenklus ir stebuklus* – buvo jo poetinio kelio ieškojimo laikotarpis. Tada norėjęs būti mo-dernus, jokiū būdu jo poezija ne-dainuojama, o tik skaitoma ir ap-mąstoma. Vėliau Brazdžionis su-rado savo kelią ir jo „sieloje apsi-gyveno Kristus“. Venclova pripa-žįsta, kad „moderniausiuoju Brazdžionio rinkiniu laikytinas *Amžinas žydas*“, o *Viešpaties žingsniai* priklauso „prie jo di-

džiausių poetinių laimėjimų“.

Amerikietė rašytoja ir kritikė Judith Dunford, recenzuodama Czeslaw Milosz 1994 išleista kny-ga *The Year of the Hunter* (*Chi-cago Tribune* kultūrinis priedas „Books“, 1994 m. gruodžio 18 d.), cituoja autoriaus pasisakymus apie literatūrą, kurie patvirtina Venclovo teigimą, kad Brazdžio-nis ir Milosz'as yra „bendrakelei-viai“. Štai viena citata:

„Kai pasiekiam 70 metų, mes ...vis dažniau pradėdame abejoti ar [sukurtoji] literatūra turi ką pasakyti. Vis labiau pajuntame, kad laiko jėga dalykus nunuo-gina. Ne vienu nemirtingu lite-ratūros kūriniu pradėdame nusi-savo principinėmis pažiūromis ir poezija. Ir vienas, ir antras nori savo eilėmis ką nors pasakyti. Ir pasakyti taip, kad poezijos mylė-tojas galėtų suprasti. Savo išsisa-kymuose Bernardas Brazdžionis prisipažino, kad jaunystėje, kai rašė *Amžiną žydą*, *Krintančias žvaigždes*, *Zenklus ir stebuklus* – buvo jo poetinio kelio ieškojimo laikotarpis. Tada norėjęs būti mo-dernus, jokiū būdu jo poezija ne-dainuojama, o tik skaitoma ir ap-mąstoma. Vėliau Brazdžionis su-rado savo kelią ir jo „sieloje apsi-gyveno Kristus“. Venclova pripa-žįsta, kad „moderniausiuoju Brazdžionio rinkiniu laikytinas *Amžinas žydas*“, o *Viešpaties žingsniai* priklauso „prie jo di-

gyvenimo“, sako straipsnio auto-rė Judith Dunford.

Antraeiliai – trečiaeiliai kriti-kai praieityje Brazdžionį barė dėl jo patriotinės poezijos. Jam pagerb-ti suruoštoje akademijoje Brazdžionis savo nusistatymus išsakė ir tuo klausimu. Jis priminė, kad *Krintančių žvaigždžių* rinkinyje yra nuoroda, jog ten sudėti eile-raščiai yra socialiniai, ekonomi-niai, tėvynės meilės, religinio po-būdžio ir lyriški. „Nesvarbu, apie ką rašai, svarbu, kad būtų poezi-ja“. Lietuvai patekus okupacijon, jo kūryboje patriotinė tematika gausėjo ir stiprėjo. Ir didelė lai-me, kad Brazdžionis juokingų pa-tarimų nepaisė ir turėjo, anot Aiščio, „moralinės drąsos priversti mus priimti jį toki, kaip jis yra, ir visa“.

Bernardas Brazdžionis turbūt yra vienas iš labiausiai „politi-kuojančių“ lietuvių poetų ta prasme, kad praieityje stebėjo ir dabar tebestebi Lietuvos ir pa-saulio politinio gyvenimo sceną, pažįsta scenoje pasirodantį aktorius ir turi savo pasaulėjau-tą, ko dažnai pritrūksta ir mūsų žurnalistai. Ir jis nėra pasyvus stebėtojas, bet reaguoja savo lyri-ka, vaidilos Valiūno lūpomis ir žurnalistine plunksna. Jis yra iš-sireiškęs, kad politiniai klausimai „tauta tegu paklauso ir poeto žodžių. Ir poetas, kaip ir eilinis pilietis, neša tą pačią atsakomy-bę“. Tokį Brazdžionį savo sveiki-nimo žodžiuose bus supratę rašy-toja Birutė Pūkelevičiūtė ir Zig-mas Brinkis, JAV LB Tarybos prezidiumo pirmininkas.

Iš visų lietuvių rašytojų išei-vijoje Brazdžionis, gal ir Pūkele-vičiūtė, politikos klausimu yra artimiausi bendrakeleiviai“ čė-ko dramaturgo, rezistento ir da-bartinio Čekijos prezidento Vac-lav Havel, kuris tarptautinio PEN klubo kongrese Prahoje 1994 m. kalbėjo: „Sutikite, jog dauguma mūsų, rašytojų, šali-nasi nuo politikos, dalyvavimą jo-je laiko savo nepasirodys ir apie žmogaus atsakomybę, o ki-tiems už tai, kad toms baisyboms priešinasi ir prisima atsakomy-bę. [...] Politikos besišalinantis rašytojas man primena ozono sky-lių pasekmes tyrinėjantį moksl-i-ninką, kuriam visai nesvarbu, jog tai jo viršūninkas išradinėja freo-nus“.

(Nukelta į 4 psl.)



Poeto Bernardo Brazdžionio 70 metų literatūrinio darbo sukakties minėjimo Los Angeles organizatoriai ir pro-gramos dalyviai: sėdi (iš kairės) Algimantas Žemaitaitis, Algirdas Gustaitis, dr. Zigmas Brinkis, Ema ir Vincas Dovydaičiai, Salomėja ir Kazys Sakiai.

## Šiame numeryje:

Poetas Sigitas Geda apie Lietuvos gamtovaizdį • Pagerbtas poetas Bernardas Brazdžionis • Ekonomistas Kazimieras Antanavičius apie Lietuvos valstybinius mokesčius • „Architektūros paminklai“ • Artūro Tereškino eilėraščiai • Knyga apie Antrąjį pasaulinį karą • Parodos ir renginiai Čikagoje

# Ten link, nežinia kur link

KAZIMIERAS  
ANTANAČIUS

Šios vaikystėje skaitytos pasakos žodžiai vėl suskambėjo ausyse, baigus nagrinėti 1995-ųjų metų Lietuvos Valstybės biudžeto projektą ir paanalizavus mūsų ekonomikos raidą bei būseną, o taip pat žmonių gyvenimo lygio rodiklius.

Deja, 1995-ųjų Valstybės biudžeto projektas, pastaruoju metu Lietuvos Respublikos Seime svarstomi Vyriausybės pateiktųjų ekonomikos įstatymų, o ypač mokesčių ir apmokestinimų projektai rodo, kad Lietuvos ekonomikos rytdiena niekam nerūpi. Valdžiai svarbu surinkti kuo daugiau pinigų. Kaip nors išgyventi šiandien. Nesvarbu, kad žemės ūkis jau sužlugo, žlunga pramonė, reikia pajauti ir verslus (biznį, nors žodis nelietuviškas, bet, rodos, apima visą ekonominių veiklų pluoštą).

Nesenai priimtas pridėtosios vertės mokesčio (PVM) įstatymas nustato 18 procentų mokesť. Svarstant projektą irodinėjome, kad dėl to žymiai padidės kainos. Vyriausybės atstovai atkakliai teigė – ne daugiau 2-3 proc. O dabar realybė rodo apie 20-30 proc. Tačiau blogiausia yra investuotojams – iš jų paimamas PVM, kuris bus sąžintis, kai investicijų procesas bus baigtas. Gali praėti ir treji metai. Esant 20-40 proc. palūkanoms, kiekvienam aišku, kokius nuostolius patiria investitoriai. Be to, jie (kaip ir visi ūkio subjektai) neturi apyvartinių lėšų.

Buvo šioji tokios mokesčių lengvatų mažosios imonės. Vyriausybė pateikė projektą, numatantį likviduoti tas lengvatas. Atrodytų, kad tų imonių jau pakankamai prisisteigė. Deja, gamyba nesiplėtoja ir esant toms lengvatoms. Imonėms buvo suteikiamas trejų metų mokesstinis kreditas (t.y. mokesčiai atidedami trejiems metams nuo imonės įsteigimo). Vyriausybė siūlo ir tą mažytę lengvatą panaikinti.

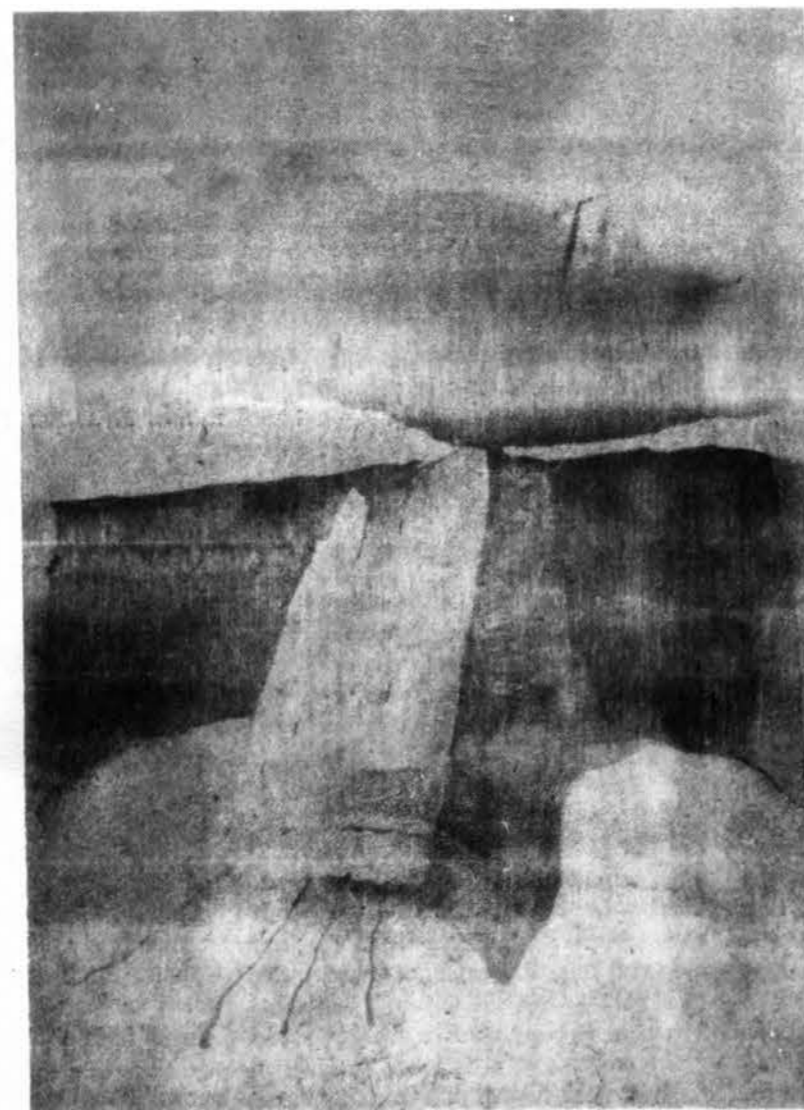
Juridinių asmenų pelno mokesťis didinamas, gyventojų pajamų mokesť siūloma padidinti iki 33 proc. (buvo 29 proc.). Valdžia niekaip nenori įvesti progresyvinio mokesčių tarifo, t.y., kad didesni procentą mokėtų tie, kurie turi didesnes pajamas. Pavyzdžiui: 10 proc. tarifas pajamoms, viršijančioms neapmokestinamą pajamų minimumą (NPM), bet neviršijančioms 300Lt. per mėnesį; 20 proc. tarifas pajamoms nuo 301Lt. iki 600Lt. per mėnesį; 30 proc. tarifas pajamoms nuo 601Lt. iki 1,500Lt. per mėnesį; 35 proc. tarifas virš 1,500 Lt. Matyt, patiems nesinori skirtis su dalimi savo oficialiai gaunamų pajamų. O kaip neturtingiesiems? Bet valdžiai (Lietuvos „DARBO“ demokratinei partijai) tatau nerūpi. Net invalidams ir nepilnamečiams vaikams per didelė dovana būtų gauti teisę nemokėti už vieną neapmokestinamą pajamų minimumą (apie 115Lt.). Tą minimumą LDDP vyriausybė siūlo mažinti koeficientu 0.6-0.8.

Akivaizdu, kad be investicijų ekonomika be ateities. Valstybė nebeinvestuoja, o valdžios politika išvaro sukauptąsias lėšas į užsienio bankus, investuojamas kapitalas (užsienio, o ypač savo) nuo mokesčių neatleidžiamas. Jei užsienio subjektų investicijoms šioji tokios lengvatos suteikiamos, tai saviems investuotojams – nieko. Lyg patyčiai leidžiama trejiems metams atidėti mokesť už 10 proc. bendrųjų



Juzefa Čeicytė

Aukšta įtampa, 1961-1963  
Kartonas, tempera, 60 x 50



B. Tuskėnas

Debesis, 1994  
Drobė, aliejus, 50 x 65



E. Kokanauskis

Lošėjai, 1994  
Aliejus, drobė, 45 x 55

Iš šiemetinės Vasario 16-osios meno parodos, vyksiančios Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Čikagoje nuo vasario 10 dienos.

Seimo kontrolės komisijas (nepagalvokite, kad Seimui kontroliuoti – kontroliuos Seimo statybi...). Ko nors teigiama iš tų kontrolių, inspekcijų, tarnybų Lietuvos žmogus, verslininkas, žemdirbys nesulaukia. Priešingai, jie kuria ir kuria naujus ir keičia jau priimtuosius nutarimus, instrukcijas, taisykles. Rodos, kad žmogus niekuo daugiau nėra užimtas vien tik tos „kūrybos“ nagrinėjimu ir aiškinimusi. O drumstame vandenyje žuvis gaudyti geriau sekasi. Vyriausybė, nesigėdydama prievartauti VISUS Lietuvos žmones, uždeda nepakečiamą mokesčių našta, o po to kuria gigantišką mokesčių inspekciją. Vien 1995 metais numatoma padidinti Finansų ministerijos išlaidas 53.3 mln. litų, o iš viso Finansų ministerija numato pasiimti 85.5 mln. litų, t.y. augimas, lyginant su 1994 metais, daugiau negu du kartus.

Valstybinei mokesčių inspekcijai – 66.7 mln. litų. Numatoma 430 papildomų etatinių vietų ir padidinti visų mokesčių inspekcijos dirbančiųjų atlyginimą vidutiniškai 3.5 karto. Seimo kontrolieriai – 940 tūkst. Lt.

Kultūros paveldo inspekcija – 1.4 mln. litų. Čia dirbuos 214 „specialistų“, kurie niekaip neįveikia galutinai sužlugdyti paveldo. Atrodo, spartiai artėjame prie būsenos, kai Lietuvoje bebus sukčiai, vagys ir kitokie nusikaltėliai bei jų gaudytojai, prie savo neliesų atlyginimų neatsisakantys prisidurti „juodųjų“. Valstybės valdymo išlaidos 1995 metais išaugs iki 418 mln. litų. Tarp jų:

Vyriausybės kanceliarija – 15.1 mln. litų, kai 1994 metais buvo skirta 8.62 mln. litų.

Seimui 1995 metais, lyginant su 1994 metais, įvykdymu skiriama 6 mln. litų daugiau.

Prezidentūra, Seimas, Konstitucinis teismas, trys Seimui pavaldūs departamentai (aplinkos apsaugos, kultūros paveldo, Valstybės kontrolės) 1994 – 63.06 mln. litų, 1995 – 71 mln. litų, t.y. augimas 12 mln. litų.

Partnerystė vardan taikos – 7.7 mln. litų. Nesame tokioje būsenoje, kad už partnerystę galėtumėm tiek mokėti.

Pasienio policijos departamentas – 50 mln. litų.

Prezidento, Seimo pirmininko, ministro pirmininko, oficialių svečių apsauga – 4.6 mln. litų.

Muitinės departamentui – 56.8 mln. litų. O kokias įplaukas ir laimę žmonėms jie neša?

Finansų ministerijos pateiktame aiškinamajame rašte nurodoma, kad lyginant su 1994 metais numatomas darbo užmokesčio padidėjimas 6.7 proc., o infliacija bus ne mažesnė kaip 25 proc. Vadinasi, žmonių realiosios pajamos sumažės dar 18 proc. Nustatant atskaitymų į savivaldybių biudžetus normatyvus ir dotacijas, net užuominos nėra, kad savivaldybių pajamos turi priklausyti nuo gamybos ir ūkio

pajamų neviršijančias investicijas. Atrodo, kad savosios sukauptos lėšos yra nepageidautinos – geriau sumokėti procentus už kreditus užsienio bankams. Net esant galimybei visas investicijoms skirtas lėšas priskirti neapmokestinamoms pajamoms, neatsirastų per daug investicijų ir investicijų. Dar lieka rizika, politinis nestabilumas, rinkos siaurumas ir kt..

Akivaizdu, kad mokesčiai alina ne tik žmonių pajamas, bet ir žiauriai didina elektros, šildymo, vandens, kuro kainas, o per jas ir visų tėvyninių produktų kainas. Produktai drastiškai brangsta, o konkurencijos rinkoje galimybės, dėl kainų susilyginimo su europinėmis, mažėja. Imonės turi užsidaryti. Tačiau VALSTYBEI REIKIA! Kas ta VALSTYBĖ ??? Vien tik Vyriausybė ar ir Lietuvos žmonės? Ir nebesupranti, ar VALDŽIA yra drakonas, tykantis kuo daugiau iškadų pridaryti, ar tarnauja Lietuvos žmonėms (nesikvatokite!).

Kai didinami mokesčiai, sakoma: argi nereikia švietimui, sveikatos apsaugai, pensininkams, o kai skirstomos biudžeto lėšos, tatau pamirštama.

Žiūrint į viską, tampa akivaizdu, kad dabartinė valdžia (deja, kaip ir ankstesniosios) nerealiuoja jokios Lietuvos ekonomikos plėtojimo ar bent stabilizavimo strategijos. Jokių surašytų programų nesilaikoma, o dirbama pagal principą – „einame ten link, nežinia kur link“. O jei pagal programą, tai pagal Lietuvos ūkio žlugdymo ir žmonių alinimo programą.

Deja, keičiasi valdžios ir vyriausybės, kairieji keičia dešiniuosius. Mainosi ministrai. Tik Lietuvos ekonomika (ūkis) ir žmonių gyvenimas stabiliai ritasi žemyn. Tvirtiname jau pentkajį Nepriklausomos Lietuvos biudžetą. O tų biudžetų struktūra stabiliai blogėja. Jei 1992-1993 metais daugiausia biudžeto lėšų buvo skirta: 1) žemės ūkiui, 2) sveikatos apsaugai, 3) švietimui, tai jau 1994, o ypač 1995-ųjų Valstybės biudžeto projekte į pirmąją poziciją išėjo išlaidos bendrajam valstybės valdymui (tris kartus daugiau nei kultūrai ir 1.6 karto daugiau nei visos Lietuvos žmonių sveikatos apsaugai).

Be atvangos kuriamos vis naujos valstybinės tarnybos, kontrolės, inspekcijos, nuolatos didėja ūkinės veiklos suvaržymai. Jau turime dvidešimtį ministerijų, dabar siūloma dar įsteigti energetikos agentūrą, alkoholio tarnybą, tarpžinybinę maisto ir mitybos komisiją, dvi kažkokias



Raimundas Šliūys

Moteris, gražanti rankas, 1994  
Kartonas, aliejus, 60 x 30

Iš šiemetinės Vasario 16-osios meno parodos, vyksiančios Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Čikagoje nuo vasario 10 dienos.

lygio mieste ar rajone. Savivaldybių biudžetai skaičiuojami pagal išlaidų struktūrą. O kaitas Seimas, nes jis patvirtino tokią skaičiavimo pagal išlaidas metodiką. O Vyriausybė teigia, esą formuoti nacionalinį biudžetą pagal pajamas – nesame pribrędę. O kada nebręsdami pribresime?

Kam visi tie skaičiai, atskaitymų nuo kažin kokių mokesčių normatyvai, jei viską lemia visašio valdininko žinojimas, kokiam miestui ar rajonui kiek išlaidų metams reikia? Ar dar reikalingas sovietinis akių dūmimas?

Norėčiau atkreipti dėmesį dar į vieną pragaištingą stabilumą. Pramonės ir žemės ūkio produkcijos gamyba mažėja kasmet. Bendras vidaus produktas (BVP), kuriame atsispindi visų ūkio šakų veikla, taip pat katastrofiškai mažėja, nepaisant gausių Vyriausybės patikinimų, kad 1994-aisiais BVP padidės 6 proc., jis sumažėjo, kaip rodo dešimties mėnesių rezultatai, 5.1 proc. ir vis girdime iki dabar tebeskambančius ausyse Brežnevo žodžius – viskas eina geryn, o

kitais metais bus visai gerai.

Kokių šaltinių dėka, nepaisant bendro ūkio nuosmūgio, gali didėti Valstybės biudžeto įplaukos? Aišku, tik visuotinio valdžių lupikavimo ir drastiškų mokesčių. Rodos jau turėtų būti aki-vaizdu, kad tie mokesčiai varo į pragaištį verslininkus, žemdirbius, pramonę. Turime konstatuoti, kad programiniai ir rinkiminiai pasizadėjimai Vyriausybei nieko nereikia. Didinami ir didinami mokesčiai – pelno, pajamų, pridėtosios vertės, maitų, turto, paveldėjimo ir t.t.

O mes, Lietuvos Respublikos Seimo nariai? Ar mes vykdome savo konstitucinę priedermę ir PRIESAIKA patvirtintus pasizadėjimus? Ar mes besuprantame, kad esame žmonių išrinkti ir turime teisę (galiojimus) atstovauti TIK JŪ interesams? Ar mes, abejingai žiūrėdami į pateiktąjį 1995-ųjų Lietuvos Valstybės biudžetą galime laikyti save padoriais (nebekaibu apie dorą) žmonėmis? Manau, kad kiekvienas Seimo narys bent pačiam sau i tuos klausimus atsakys: NE, NE, NE.

## Vasario 16-osios paroda Čikagoje

Šiemetinės Vasario 16-osios meno parodos Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Čikagoje, atidarymas bus penktadienį, vasario 10 dieną, 7:30 v.v. Parodoje bus išstatyti Vilniaus „Vartų“ galerijos Lietuvos dailininkų tapybos darbai, „Vartų“ galerijos direktoriaus dailininko Sauliaus Vaitiekūno „Amuletų“ kolekcija. Parodą rengia Čiurlionio galerija ir Lietuvių dailiojo meno institutas. Parodą galima lankyti šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 10 v.r. iki 1 v. p.p.



A. Puipa

J. Salyko šeima iš Šešuolių, 1993  
Medžio raizginys, akvarelė, 49 x 79

Iš šiemetinės Vasario 16-osios meno parodos, vyksiančios Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Čikagoje, nuo vasario 10 dienos.

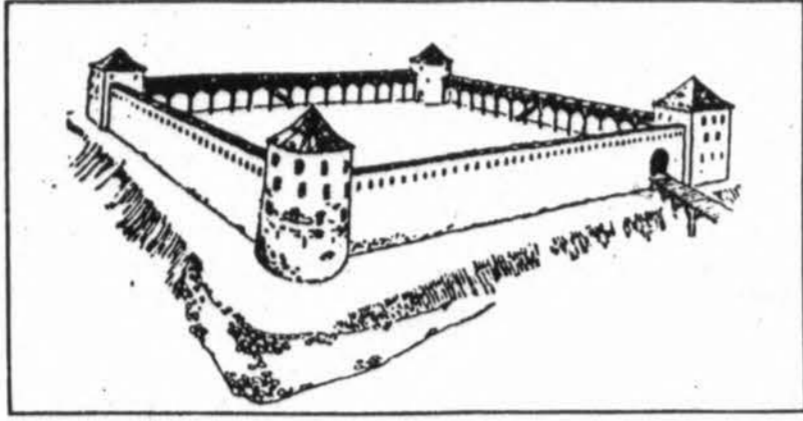
\* Kartkartėmis Draugo kultūriname priede rašantis Lietuvos ekonomikos klausimais profesorius Kazimieras Antanavičius yra ekonomistas, Lietuvos Respublikos Seimo narys.

## „Architektūros paminklų“ 13-asis

JURGIS GIMBUTAS

Šioji Lietuvos paminklotvarkos knygų serija pradėta leisti Vilniuje 1970 metais. Nuo 1990 metų tai jau antroji. Šis, kaip ir ankstesnieji, tomai yra mokslinių straipsnių rinkinys, žurnalo formato, tik 92 puslapių. Paruošė Paminklų restauravimo projektavimo institutas, išleido Mokslo ir enciklopedijų leidykla Vilniuje 1993 metais. Atsakinęjas redaktorius Jonas Glemža. Tiražas — 1,000, kaina sutartinė. Paskelbti septyni autoriniai straipsniai ir kelios kronikinės publikacijos.

Apžvalgą pradėsiu šio tomo stambiausiu straipsniu, 18 puslapių, be iliustracijų: Ričardas Stulpinas: „Sodybinių ansamblių perspektyvinės pritaikymo schemos etapo rezultatai“. Autorius nagrinėja buvusių dvarų ir palivarkų sodybų ansamblių apskaitą nuo 1985 metų. Tada PRP institute buvo pradėta rengti tokių ansamblių, t.y. trobesių ir jų aplinkos, pritaikymo schema. Prisiminsime, kad daug stambiųjų Lietuvos dvarų sodybų su jų dažnai architektūriškai vertingais rūmais prieškarinės žemės reformos buvo valdžios išpirkti ar nusavinti ir pritaikyti kitokiai, nebe rezidencinei paskirčiai. Dalis jų išliko, dalis apgriauta, apleista, o nemažai ir visiškai sunaikinta sovietinės okupacijos metais. Nagrinėjamoje schemoje sukaupta registracinė medžiaga apie 3,342 buvusių dvarų ir palivarkų sodybas, jų fragmentus ir vietas. Sudaryti visų 44 rajonų tokių ansamblių (trumpai: buv. dvarų) vardynai. Užregistruota jų būklė iki 1987 metų, taigi ne dabartinė. Daugiausia dvarų sodybų yra Vidurio Lietuvoje, mažiausia pietinėje krašto dalyje. Apskaitoje pateikta geografinė statistika pagal ra-



Kauno antroji piliis, 15-ojo amžiaus antroji pusė. J. Minkevičiaus retrospektyvinis brėžinys.

jonus, fizinę sodybų būklę, jų stambumą ir kitokias savybes. Dabar, kai privatinė nuosavybė restauruojama, keistai atrodo teiginys „[...] nagrinėjama dabartinė padėtis, perspektyvos Respublikos mastu [...] atsižvelgiama į Lietuvos poreikius ir siekiama kuo racionaliau juos išsaugoti“. Kai toji apskaita buvo rašoma, laiko perspektyvoje nebuvo matyti galimybės buvusiems dvarų savininkams atgauti savo nuosavybę ir tvarkyti ją pagal savo, o ne „Respublikos“ poreikius. Apie trečdalis referato skirta jau tada atliktų projektų apibūdinimui. Neaišku, ar čia autorius, ar redakcijos neapsižiūrėjimas: straipsnio poskyrių nežmoniškai ilgos antraštės, primenančios biurokratinį visokių įsakų ar instrukcijų stilių. Pavyzdžiui, „Sodybinių ansamblių sistemos nykimo, naudojimo ir būklės santykio, jų visumos pažinimo ir sudėtinų dalių sąlyginio tankumo rodiklių skaičiavimo metodika“. Ar supratote? Toji antraštė tik vieno puslapio poskyriui pakvanti. Turėtų užtekti 3-5 žodžių. Čia tik smulkmena. Svarbu tai, kad Ričardui Stulpinui vadovaujant, atliktas kelerių metų darbas: sudarytas kvalifikuotas

dvarų ir jų fragmentų sąvadas. Turėtų pagelbėti paminklotvarkai. „Architektūros paminklų“ 13-asis tomas pradėdamas neseniai mirusio autoriaus Karolio Meko (m. 1993 m. sausio 2 d.) studija „Kauno pilies archeologiniai tyrinėjimai jos architektūros raidai nušviesti“. Pilies liekanų ir pamatų tyrinėjimuose autorius dalyvavo nuo 1930 metų, su pertraukomis. Nuo 1955 metų pradžios Karolis Mekas vadovavo archeologiniams tyrinėjimams. Straipsnyje rašoma apie pilies istoriją, žemio geologiją, kultūrinius sluoksnius nuo penktojo amžiaus. Panagrinėti pirmosios mūrinės pilies, sugriautos 1362 metais, likučiai ir pailiustruota architekto J. Minkevičiaus retrospektyvinis brėžinys, kaip galėjo atrodyti dvigubų sienų pilies 13-ojo amžiaus pirmojo pusėje. Daugiau išlikusių duomenų turima, aprašant 14-15 amžiaus atstatytą pilies. Taip pat pailiustruota J. Minkevičiaus brėžinys. Fotografijos vos žiūrimos prastame popieriuje. Pabaigoje duoti trijų laikotarpių plytų dydžiai. Jų rasta 16 skirtingų. Daug kas esate matę Kauno pilies liekanas žavingoje Neries ir Nemuno santakoje. Res-

tauracijai ir priežiūrai reikia daug pinigų, o jų nėra. Štai, visai neseniai Kauno diena (1994 m. lapkričio 25 d.) pranešė: Paminklų restauravimo ir projektavimo institute tarėsi net 10 atitinkamų specialistų, kas daryti Kauno piliai gelbėti? Cituoju reporterę Birutę Garbaravičienę: „Kauno pilis pamažu virsta... miesto šiukšlynu, o vieno iš restauruotųjų bokšto būklė apverktina, nes apatinėje bastejoje nuolat kaupiasi gruntinis vanduo, mūras drėksta ir irsta, bokšte nėra šildymo, ventilacijos“. Reportaže nepamirėta, ar kas iš dalyvavusių paminklosaugininkų ir inspektorių pasiūlė gyventojų talką apšalvymui ir smulkiems taisymams atlikti? Talkos — lietuviška tradicija, tęsiama ir dabar tai medeliams sodinti, tai miestų parkeliams apvalyti, o kartais ir bulviakasiai.

Dar trys straipsniai skirti tyrimams aprašyti, konservavimui ir restauravimui nagrinėti. Minčiaus Bertausius gausiai iliustruoja daugiausia savo paties atrastą „Kauno vėlyvųjų viduramžių keramiką“. Tai vis šukės, skeveldros, deja, ne sveiki puodai ar kitokie degtos keramikos dirbiniai. Ričardas Stulpinas nagrinėja piliakalnių tyrimo ir projektavimo metodiką. Pavyzdžiui imamas Skomantų, Veiviržėnų apylinkės, Klaipėdos rajono, keturių sluoksnių piliakalnius. Sutvirtinimo darbai pradėti 1989 metais. Kiek anksčiau ir pailiustruota architekto J. Minkevičiaus retrospektyvinis brėžinys, kaip galėjo atrodyti dvigubų sienų pilies 13-ojo amžiaus pirmojo pusėje. Daugiau išlikusių duomenų turima, aprašant 14-15 amžiaus atstatytą pilies. Taip pat pailiustruota J. Minkevičiaus brėžinys. Fotografijos vos žiūrimos prastame popieriuje. Pabaigoje duoti trijų laikotarpių plytų dydžiai. Jų rasta 16 skirtingų. Daug kas esate matę Kauno pilies liekanas žavingoje Neries ir Nemuno santakoje. Res-

tentiškumą. 1988-1989 metais architektas Evaldas Purlys atliko pagrindinius tyrinėjimus su seno mūro zondavimais. Pagal juos jau iki 1991 metų atlikta ir restauracija. Nuimti tinkai, atnaujintas mūras, restauruotas frontonas su pakopomis ir stulpeliais, atstatyti kontraforsai. Visa tai techniškai aprašyta Evaldo Purlio straipsnyje „Vilniaus Šv. Mikalojaus bažnyčios 1989 metų natūros tyrimai“. Iliustruota su 11 brėžinių bei fotografijų.

Iki šiol beveik nežinoma temą lietuvių architektūrinėje literatūroje kondensuotai, bet vaizdžiai pristato inžinierius Viktoras Kneižys: „XVIII amžiaus mūrinių gegnių stogai Lietuvoje“. Atsparumui nuo gaisro padidinti kai kuriose Vidurio Lietuvos bažnyčiose vieton medinių gegnių buvo mūrijamos dvilaitės santvaros su arkos elementu. Dėl to čia gal geriau tiktų santvarų, o ne gegnių vardas. Straipsnis iliustruotas šių bažnyčių stogų skerspjūviais: Vilniaus Šv. Kazimiero, Vilniaus Šv. Teresės, Vilniaus Šv. Onos ir Kauno Katedros su medine konstrukcija). Tekste paminėta daugiau pavyzdžių. Lietuvai mūrinės stogų santvarų (ar gegnių) konstrukcijos nėra būdingos. Jos būdingos Šiaurės Prancūzijai ir Ispanijai romaninėje bažnyčių statyboje. Pažymėtina, kad Viktoras Kneižys yra ištyręs ir inventorizavęs daug senų medinių stogų Lietuvoje, daugiausia bažnyčių. Su savąja firma, besiremiančia Šveicarijos patirtimi, jis jau yra atnaujinęs kelias paminklinių bažnyčių stogų konstrukcijas, sunkiai prieinamas tarp lubų ar skliautų ir stogo dangos.

„Publikacijų“ dalyje randame S. Mikulionio (m. 1992 m. spalio 11 d.) ir V. Levandausko paruoštą „Trakų pilių ir miesto ikonografiją Krokuvos tautiniam muziejui“. Reprodukuota 15 paveikslų — viskas tamsiai pilka. Pridėtos santraukelės anglų ir rusų kalbomis.

## Artūras Tereškinas

### SAVIŽUDYBĖS (MOTO)CIKLAS

1.

*Nothing white bothers me any more, snow, so madly in love with me, but you are not, whispering time crosses my mind like an accidental arrow, fear not, it is not you, eyes over and over again, ice falling from your eyes, catastrophic destiny? I am an alien to this language, and the languages of my life are alien to you in white, and nothing...*

2.

*virpančiais pirštais atsikeliu, sumaišau raides, skiemenis, užmiršau, kokia kalba vakar kalbėjau, kokiomis mintimis vakar žaidžiau, susitikęs tave, klausiausi žiemiško balso — moters, kuri pasiklydusi Anglijos beprotynuose, vyro, žudančio patį save, nes neskauda, vienaip tiems, kurie verkia, kitaip tiems, kurie žaidžia, kurie verkia, nerašau tau laišku, nes tik tiek laiko, kad nebūtum, vieninteliam, žodynu kaimo, kurverbiams mano kojoms, apsisuku, apsiniaukiu, vieninteliam, po lietaus vaikščiočiau basas, bet nebemoku, nepažįstamomis žvėimis eičiau, bet kur, skaityčiau knygas, bet kodėl, tik padėti galva, tik padėti galva, tik padėti galva, tik...*

3.

*keista mintis dabar įeina į mane — maštau apie save mirštanti, ir norisi verksti, galvoju, negi mano gyvenimas toks sunkus, kad norėčiau negyventi, negu man taip bloga, kad turėčiau nusižudyti, ašaros slenka pro šali, nes rašau šiuos kvailus žodžius, nes žodžiuoju, negi turėčiau mirti, negi taip noriu, taip, bet pareiga būti — stipresnė, stipresnis gyvenimas — negaliu mirti išsinuotom bute, negaliu mirti svetimu rankose, negaliu mirti, negaliu...*

4.

*tada aš išivaizduoju, kaip kraupiai skambėtų mano „message“ tavo telefono įrašų dėžutėje, kaip kraupiai sakytum, aš turiu, aš negaliu, aš labai myliu, bet man taip sunku šį vakar, dėl to tau skambinu, dėl to taip kalbu, dėl to sakau, kad rytoj jau nebebus manęs, aš labai atsiprašau, labai, labai, bet ar ne geriau tavęs nekankinti, ar ne geriau, jei tu kitaip savo gyvenimą nugyvensi, ar ne geriau... mano balsas tavo ragelyje nutrūksta... nebežinau, ką sakyti. Am I obliged to be here? ką patarti sau, tik išivaizduoju: tu pakeli ragelį ir išgirsti, kad manęs jau nebėra...*

5.

*po vieną kareiviai sugrįžta į narvą po porą po vorą sugrįžta kareiviai be šūvių į orą be garso į šarvą sugrįžta kareiviai bet jau ne kareiviai*

6.

*neverk — reikia — reikia norėti — gyventi — šią naktį —*

1994.09.17

## Naujas veikalas apie Antrąjį pasaulinį karą

PETRAS MELNIKAS

Apie mus iševivias padariusį ir pasaulį sukretusį karą yra tebe rašoma, vis plačiau, vis archyvuose randant naujos medžiagos. Naujausia, daugiau negu tūkstantčio puslapių, kapitalinį veikalą apie Antrąjį pasaulinį karą surašė istorikas Gerhard L. Weinberg, pavadindamas jį *A World at Arms* (Cambridge University Press, 1994). Tai ypatingas, ne vien draša apie tokią plačią temą, veikalas, bet ir kai kuriom naujom detalėm, teigimais, į kuriuos ir bus čia trumpai pažvelgti.

Stebina, pavyzdžiui, teigimas, kad Hitleris nekentė derybų su Vakarais dėl Čekoslovakijos (ar Lenkijos). Jis visa savo esybe norėjo kariauti, degė kerštu už sunkias reparacijas, paskirtas Vokietijai po Pirmojo pasaulinio karo. Jis būdavo nepatenkintas ir nelaimingas po taikiai praėjusių derybų. Stebina ir autorius teigimas bei įrodymai, kad visos vokiečių užkariautos valstybės sėkmingo karo gale nebūtų atgavusios jokio suvereniteto, jokios laisvės. Būtų dingusios visos valstybės, bent kiek pasipriešinusios ar tik pirštą pakėlusios prieš nacių planus (Olandija, Belgija). Prancūzijos būtų likę tik maža dalelė, Lenkija būtų dingusi iš žemėlapių, nes Hitleris jos nelaikė vertos būti valstybe.

Kai kurios draugystės nacių buvo formuojamos per jėgą (Italija, Vengrija, Suomija). Nebuvo leidžiama nuo sąjungų atsipalėsti. Tai buvo bjauriausio pobūdžio tarpvalstybinių santykių laikai Europoje. Tai juto ir Baltijos valstybės, kurių sovietinė, vokiečių ir grįžusių sovietų okupacija pakankamai aprašyta.

Skaitant atėjo mintis, kiek mes, lietuviai, kankinomės, kad su vokiečiais nekolaboruotume. Kai tuo tarpu neutralios, vokiečių dar neokupuotos valstybės iki 1944 metų galo slapta tikrai padėjo Vokietijai. Nežinojome ir gal dar nežinome, kad Švedija gausiai padėjo Vokietijai metalais, mašinų dalim, skolino, visa tai net nuveždavo į Vokietijos uostus; Šveicarija — mašinų dalim, ginklais; Japonija ir Portugalija — metalais; Turkija — chromu, oda. Aliantai spaudė šias valstybes, kad Vokietijai nepadėtų, kai Vengrija, Suomija ir Rumunija pilnai įsitraukė į karo sukūrį prieš sovietus.

Autorius karo metu dirbęs amerikiečiams ir turbūt daug ką patyręs asmeniškai. Jam lyg užkliūva anglai. Narsiai stoje į kovą pradžioj, anglai po Dunkirk neprarado noro kariauti, bet gal tik pradžioj turėtų drašą. Kažkas pas juos gerokai pasikeitė, gal kaip pas prancūzus po Pirmojo pasaulinio karo. Jie tikrai dėsė su invazija į Europą ir jos bijojo. Dėl tos baimės ieškojo bent pergalių Afrikoje, antraeilė kovų. Rusai tai išnaudojo, juokėsi iš anglų, „bijančių vokiečių“ Europoje net trejus metus, ir kvietė juos kariauti Rusijoje, prašydami bent 10 divizijų. Rusai trejus metus skaičiavo nukautų vokiečių skaičius, Aliantai daug jų nepriškaitė.

Net po Normandijos invazijos dominavo amerikiečiai su trim ketvirtimis visos kariuomenės invazijai. Anglai judėjo Prancūzijoje tik siauru ruožu pajūry, nepilnom divizijom, nesisekė jiems ir kautybėse. Pati Normandijos invazija taipgi buvo lyg kažkokia Dievo dovana Aliantams. Jei vokiečiai

laiku būtų pasiuntę ir pajūri turimas divizijas, būtų išstūmę Aliantus. Po tokio nepasisekimo būtų buvę vėl mėginama gal po metų, bet rusai jau gal būtų užėmę Vokietiją ir gal dar daugiau; politinė padėtis būtų pasidariusi sunkesnė.

Po labai sunkių kautynių, užimant Kipro salą, ir suskaičiavus



Kazio Daugėlos nuotrauka — „Bombos vakaruose“ iš fotografijų albumo „Iševivias iš Lietuvos“ (Vilnius: „Mintis“, 1992).

išsiplėtusiame Europos karo gaisre.

Idomios ir painios buvo Aliantų pastangos padėti Rusijai siuntiniais per Irano teritoriją ir, kad japonai su vokiečiais nesujungtų kur nors Indijoje, Kaukaze per Egiptą. Japonams nepasisekė įžengti į Indiją, o vokiečiai tik kelis kartus povandeniniu laivu pasiekė Japoniją, atveždami truputį naujų ginklų, jų brėžinių.

Karas, kaip žinome, baigėsi, atidengdamas žydų holokostą ir prieš japonus — atomine bomba. Autorius didelį dėmesį kreipia ne į kautynes, bet į skiria strategijai, taktikai, psichologijai, maisto, ginklų ir amunicijos pristatymui bei užkariuotų zonų civilijų gyventojų kančioms ir nuotaikoms, karo pabėgėliams, partizanams ir šnipinėjimo metodams bei diplomatijai.

Autorius stengiasi suskaičiuoti, kiek šis pragariškas karas kainavo iš viso ir kiek naujų ginklų ir išradimų atsirado. Didysis „gaisras“ liks ilgai kaip įspėjimas visiems.

### „ALKOS“ JUBILIEJUS

Klaipėdos folkloro ansambliui „Alka“ sukanka 15 metų. Kolektyvo branduolį sudaro 9 jaunos šeimos. Ansamblis atlieka daugiausiai Mažosios Lietuvos dainas, yra parengęs ir žemaitišką programą. Su kolektyvu bendradarbiauja Mažosios Lietuvos liaudies instrumentų meistras Antanas Butkus.

Sausio 8 d. Kauno Menininkų namuose įvyko „Alkos“ koncertas, kurio metu žiūrovai galėjo išgirsti ne tik jau pažįstamų liaudies instrumentų skambesį, bet ir kanklių arfą, dar kitaip vadinamą Dovydo arfą.

(„Kauno diena“, 01.07)

## Į svečius, bet pas savus

DANUTĖ ZOVIENĖ

Prieš penkerius metus Vilniuje pirmoje užsienio lietuvių dailės parodoje susitiko ir vėl susipynė dvi mūsų kultūros šakos: viena, likusi okupuotoje tėvyneje, antra – nuo tėvynės atkirsta ir toliau augusi svetimose dirvoje. Dabar vis dažniau Lietuvon grįžta užsienio kūrėjų menas ar jų palikimas, o iš Lietuvos parodos keliauja į užatlantę.

Šių metų vasario 4 dieną Lietuvių dailės muziejuje, Lemont, Illinois, atidaroma grupės Lietuvos dailininkų paroda – dar vienas abipusio kūrybinio bendradarbiavimo faktas. Firmos „Tomba“ remiami, dvidešimt du lietuviai menininkai pateikia 220 tapybos, grafikos, akvarelės bei batikos kūrinių. Tai daugiausia vyresnės bei vidurinės kartos dailininkai, tarp kurių yra ir keli jaunesni kolegos.

Parodoje gana išsamiai pristatoma nūdienė lietuvių grafika. I. Daukšaitė-Guobienė, B. Stancikaitė, A. Švažo, R. Tarabildos, M. Liugailos, K. Vasilūno darbai dažnai eksponuojami žymiausių Vilniaus galerijose, keliauja po svečias šalis. Kiekvienas šių kūrėjų yra ryškūs ir savita meninė individualybė. A. Švažo monumentalūs, originalūs raizmos technika atlikti darbai žiūrovams imponuoja ir tematika, ir plastika. Dailininkų domina senovės lietuvių dievai ir vės, pagoniški ženklai. Situatinė, išraiškinga linija byloja apie ekspresyvių kūrėjų charakterį.

Visai kito plano grafikas M. Liugaila yra subtilios linijos, jautraus oforto meistras. Jo estampai ir miniatiūros savitai atskleidžia realybę ir fantaziją. Čia susipina kosminės vizijos, mistika ir labai žemiškas peizažas.

K. Vasilūnas tarsi tęsia klasiškinės medžio bei lino raizmos tradicijas. Jo kūrybinė maniera kai kuriais atvejais primena ankstyvuosius Viktoro Petravičiaus estampus. K. Vasilūną traukia biblinės temos, o Senasis ir Naujasis Testamentas jam suteikia neišsemiamą kūrybinę erdvę.

Emocionalią liniją grafikoje plėtoja I. Daukšaitė-Guobienė. Pirmenybę teikdama abstrakčiai formai, improvizacijai, autorė atskleidžia savo dvasinius išgyvenimus. Imponuoja ir jos kūrinių raizmos galia. Įvairūs elementai, linijos, spalvų dėmės sugula į vientisą įtaigų paveikslą.

Ne mažiau emocionali ir Birutės Stancikaitės estampai. Tiesa,



Aigimantas Švažas

Gediminas Mišri technika, 80 x 60

juose labiau dominuoja lyrinė-poezinė nuostata, neįtikėtinas grafinis virtuoziškasumas.

Negalima nepaminti ir Rimto Tarabildos indėlio lietuvių grafikoje. Greta kūrybinio darbo jis daug laiko skiria kultūrinei veiklai. Pavyzdžiui, jo iniciatyva 1991 metais buvo sudaryta ir M. K. Čiurlionio galerijai Čikagoje padovanota 49 lietuvių grafikų darbų kolekcija.

Antrą imponantišką parodos dalį sudaro lietuviškos akvarelės meistrų darbai. Tikras šios meno šakos patriotas, entuziastas ir puoselėtojas yra I. Budrys. Jo pasiūlymų ir pastangų dėka Lietuvos akvarelė žinoma ir pasaulyje. Pačioje Lietuvoje surengta jau penkiolika respublikinė parodos. Skirtingai nei kitų šalių akvarelė, kuri suvokiama kaip tapybos grandis tarp piešinio ir tapybos, lietuviškoji akvarelė yra savaranki kūrybos sritis, siekianti išsaugoti šios meno srities specifiką. I. Budrys, L. Tuleikis,

J. Stoškienė, E. Lisauskienė, V. Lisaitis, R. Kmieliauskaitė, Ž. Liugailaitė – visi šie dailininkai yra tikri akvarelės fanatikai. Tačiau visi liejantys akvarelę labai skirtingai panaudoja jos išraiškos priemones. Jeigu I. Budrys virtuoziskai improvizuoja, sugebėdamas kiekviename lakšte išgauti skaidrumo ir šviesos įspūdį, kurį dar sustiprina tamsūs kontūrai, tai jauna dailininkė Ž. Liugailaitė kiekvieną paveikslą tapo lėtai, nedideliais spalvos lopinėliais nuklodama didžiules popieriaus erdves.

Batika, kaip atskira tekstilės šaka, Lietuvoje yra puoselėjama prof. J. Balčikonio, jo sūnaus K. Balčikonio, A. Tuminaitės-Kučinskienės, dar kelių dailininkų. J. Balčikonis – Lietuvos tekstilės patriarchas yra ir vienas batikos technikos pradininkų K. Balčikonio ir A. Tuminaitės-Kučinskienės originalia maniera atliktos batikos puošia Lietuvos

Seimo rūmų interjerus. Idomu, kad mūsų dailininkai batikos srityje neapsiriboja abstrakcijomis, o naudoja subtilių grafinių piešinių, kuria daugiafigūrinės ar urbanistines kompozicijas. Pats piešimas vašku autoriams teikia daug plastinių galimybių – nuo improvizacijos iki apmąstytų monumentalų vaizdų.

Įvairakryptei lietuviškai tapybai parodoje atstovauja tik trys autoriai. R. Songailaitė-Balčikonienė labiau žinoma kaip puiki scenografe, sukūrusi ne vieną įsimintiną spektaklį. Tapybos srityje ji kuria abstraktuotus, dekoratyvius paveikslus. Čia dailininkė pastelkia ir koliažą, kurie tapybai tempera suteikia naujų plastinių galimybių.

G. Vitartaitė – žinoma tapytoja, šiemet sėkmingai pasirodžiusi Prancūzijoje, kur surengė kelias parodas kartu su sūnum, taip pat tapytoju. Jos peizažai ir kompozicijos atsiveria žiūrovui plačiomis erdvėmis, pastoraline tapybos maniera, jautriu gamtos nuotaikų suvokimu.

Visų parodoje eksponuojamų dailininkų kūrybos trumpoje recenzijoje pristatyti neįmanoma. O ir ne toks šio rašinio tikslas. Paroda siekiama pristatyti iškilnesnius Lietuvos dailininkus. Kolekcija sudarysi ir paroda rėmūsi firma „Tomba“ užsimojo kilniam tikslui – padėti dailininkams parodyti jų meną platesnei auditorijai, nes savame kieme vis dažniau vieši svečiai, vis dažniau atpučia modernaus nūdieno meno vėjas, kuris kartais nustelbia vietinę tradicinę pakraipos dailę.

## Paskaita apie Klaipėdos kraštą

Vasario 3 dieną, penktadienį, 7:30 v.v. Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Čikagoje, dr. Vytautas Žalys, Lietuvos ambasados JAV pirmasis sekretorius skaitys paskaitą „Klaipėdos klausimas istorijos ir dabarties požiūriu“. Nepaisant daugelio istorinių darbų, liečiančių Klaipėdos problemą, lieka čia daugybė visiška neišaiškintų klausimų. Jų atskleidimui reikalinga susipažinti su naujais, ypač iki šiol tyrinėtojų nepaliestais, archyviniais šaltiniais. Naudojdamasis šiais iki šiol nepaskelbtais dokumentais, prelegentas supažindins klausytojus su mažai ar visiškai nežinomomis Klaipėdos istorijos problemomis.

Ypatingą dėmesį paskaitininkas atkreips į Klaipėdos krašto istorinius, politinius ir etninius aspektus. Taip pat jis analizuos įdomų ir mažai iširtą klausimą, liečiantį santykius tarp didlietuvių ir mažlietuvių. Dr. Žalys kalbės ir apie Lietuvos vyriausybės sėkmes ir nesėkmes kovoje dėl pajūrio ir Klaipėdos uosto.

Dr. Vytautas Žalys yra žinomas istorikas. Jo tyrinėjimo sritis yra tarptautiniai santykiai ir diplomatijos istorija. 1993 metais Vokietijoje buvo išleista lietuvių ir vokiečių kalbomis jo monografija, nagrinėjanti padėtį Klaipėdoje 1923-1939 metais. Taip pat jis yra daug rašęs Lietuvos santykių su Latvija ir Estija, Lenkija, SSR, Anglija klausimais. Jo



Vytautas Žalys

vardas yra plačiai žinomas už Lietuvos ribų. Daugelis jo darbų buvo pasirodę įvairiose šalyse anglų, vokiečių, estų, rusų kalbomis.

1992-1993 metais dr. Žalys dirbo Vilniuje Lietuvos Istorijos instituto direktoriaus pavaduotoju, kartu dėstydamas Vilniaus ir Kauno universitetuose bei Tarptautinių santykių institute. 1990 metais dirbo konsultantu Užsienio reikalų ministerijoje. 1993 metais buvo paskirtas Lietuvos ambasados Washington'e pirmuoju sekretoriumi politinės informacijos srityje.

Balzeko Lietuvių kultūros muziejus kviečia visus lietuvius pasinaudoti proga išgirsti žymaus Lietuvos diplomato specialisto paskaitą. Kaip paprastai, bus vaizės.

## Pranašas savo krašte

(Atkelta iš 1 psl.)

Brazdžioniui tie Havel'io priekaitai, išsakyti pasaulio rašytojams, netinka. Jei būtų išleista jo „prozos pilnatis“, patirtume, kad jo balsas, vel cituojant Havel'į, nebuvo „vien irzlus bambėjimas ar ezoteriška refleksija, o aiškus visuomeninis ir politinis faktas“.

Minint Bernardo Brazdžionio 70 metų literatūrinio darbo sukaktį, nebuvo pamirštas, acū li-tuanistinei mokyklai, ir Vytė Nemunėlis. Poeto žodžiams Dariaus Polikaitis ir Stepo Sodeikos sukurtas dainas atliko Lietuvoje ir išeivijoje Los Angeles vardą garsinantis kvartetas – R. Dabšys, E. Jarašūnas, A. Polikaitis, B. Seliukas su akompaniatorė Raimonda Apeikyte.

Neeilinį talentą intelektualinio pobūdžio renginius organizuoti ir jiems vadovauti parodė LFB Los Angeles pirmininkas Juozas Pūpius. Nors programa ilgai užsietė, bet poetui neuėjus nuo scenos, sustojusi publika taip ilgai plojo, kad Algis Raulinaitis turėjo sunkumų pasakyti užbaigiamąjį žodį.

„Savo krašte pranašu nebūsi“ pasakis Brazdžioniui metinka. Jis kaip pranašas yra priimtas savo krašte – visame pasaulyje, kur yra lietuvių.

## Su Vitalija Šiškaite

... kalbasi Pranė Šlutienė

Truputį apie Jūsų kūrybinę biografiją?

Baigiau Vilniaus Valstybinę konservatoriją, 1974 metais išvykau stažuotei Bulgarijoje – Sofijos operos teatre pas profesore Brembarovą dvejiems metams. Paruošiau Amneris vaidmenį „Aidoje“, dainavau Sofijos teatre Amneris partiją su Gena Dimitrova, kuri dabar dainuoja Metropolitan operoje. 1976 metais tarptautiniame vokalistų konkurse Sofijoje laimėjau IV prizą (diplomantė). 1986 metais suteiktas Lietuvos nusipelnusios artistės vardas.

Repertuaras platus, kokias partijas esate atlikusi?

Dainuoju apie 35 partijas. Iš jų: Carmen Bizet operoje „Carmen“, Eboli Verdi operoje „Don Carlos“, Amneris Verdi „Aidoje“,

Azuženą Verdi „Trubadūre“, Magdalena „Rigolette“, Končikova operoje „Kunigaikštis Igoris“, Olga Čaikovskio operoje „Eugenijus Oneginas“, Siebelį Gounod „Fauste“, Orlovskį Johann Strauss „Šikšnosparnyje“, Mirtą Vytauto Klovos „Pilėnuose“, Bušę E. Balsio „Kelią į Tilžę“ ir t.t.

O Jūsų dainavimas su simfoniniu orkestru...

Esu dalyvavęs Mozarto „Requiem“, Verdi „Requiem“, Kabaievskio „Requiem“, Brahms'io Rapsodijoje, op. 53, „mecosoprano ir vyrų chorui“, Profkofievo kantatoje „Aleksandras Nevskis“ ir t.t.

Kur gastroliavote?

Teko plačiai gastroliuoti Maskvoje, Leningrade, Minske, Rygoje, Tbilisye, Čekoslovakijoje, Vokietijoje, Bulgarijoje, Lenkijoje, Norvegijoje, Portugalijoje, Suomijoje, Olandijoje, Kanadoje ir JAV.

Kur buvo Jūsų vėliausias gastroliavimas?

Prieš dvejus metus dainavau Italijoje Verdi festivalyje du Don Carlos' spektaklius Eboli partiją. Pernai vasarą dainavau Suomijoje Savolinos festivalyje. O 1994 metais Čikagoje Vytauto Klovos operoje „Pilėnai“ atlikau Mirtos partiją.

Toliau kelios ištraukos iš recenzijų:

Austrų žurnalistas H. Reisenboeck, apie Lietuvos Operos ir baleto teatro „Carmen“ spektaklį rašydamas, išskėlė „pirmiausia gabios solistės Vitalijos Šiškaitės puiką atlikimo meistriskumą“, drauge ir „šiuolaikinę spektaklio traktuotę“.

Muzikologė Jūratė Vplyūtė rašė: „Solistės V. Šiškaitės jėga ir žavesys – vokalas. Rengdama Karmen vaidmenį, artistė, matyt, gražiai padirbėjo ir dabar jai nėra jokių problemų atlikti, šią sunkiausią mecosoprano partiją. Nuo operos pradžios iki pabaigos solistė išlaiko matinį, gaivų balso skambesį, dainuoja lengvai, demonstruodama lygią garsų liniją, išraiškų frazavimą,



Vitalija Šiškaitė

testitūrinės galimybės. Išpūdinga sceninė jos išvaizda leidžia tikėtis ir pageidauti ateityje plastiškai drąsnesnės čigonės interpretacijos“.

Po Klovos „Pilėnų“ pastatymo Varšuvoje Zycie Warszawa rašė: „Aukštos klasės, nuostabiai minkštas V. Prudnikovo bosas-baritonas, nepriekaištingas G. Apanavičiūtės lyrinis sopranas, turtingas atspalvių V.

Šiškaitės mecosopranas, tai balsai, galintys patenkinti pačius reikliausius klausytojus“.

Lietuvos Valstybinio operos ir baleto teatro solistų Vitalijos Šiškaitės ir Broniaus Tamašausko bei pianisto Roberto Bekionio koncertas įvyks sekmadienį, sausio 29 dieną, 3 v. p.p. Jaunimo centre, Čikagoje. Bilietus iš anksto galima rezervuoti, skambinant Pranei Šlutienei, 312-238-1536.



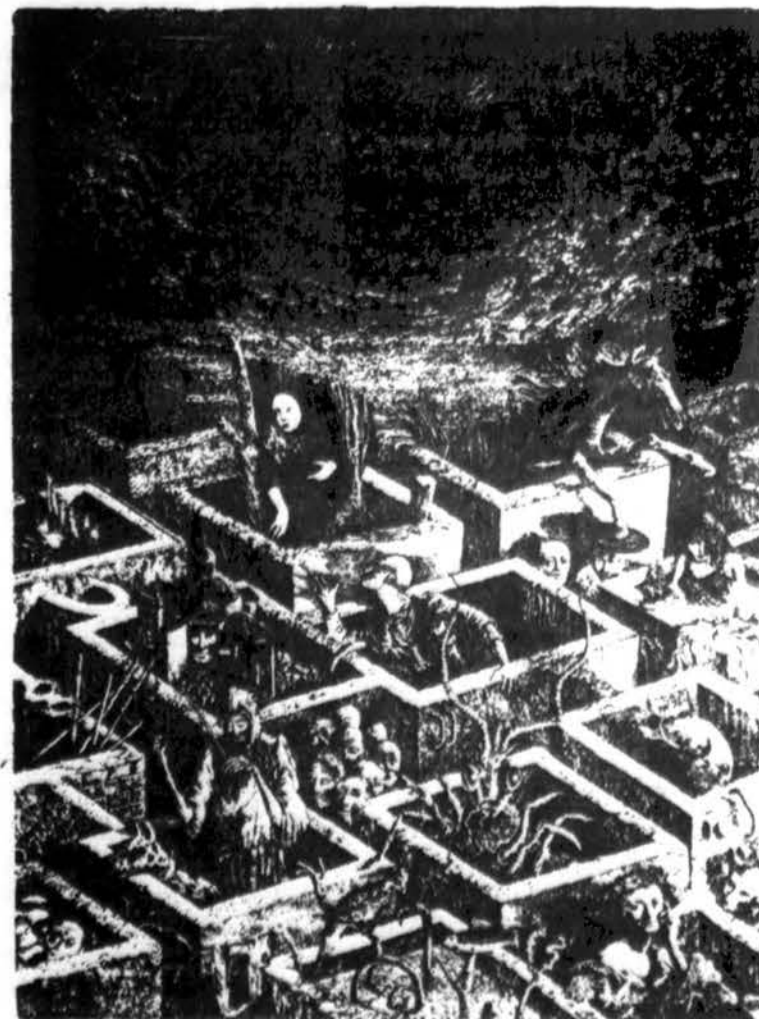
Ignas Budrys



Lietuva II Ignas Budrys

Akvarelė, 100 x 75 cm

Lietuva II Akvarelė, 100 x 74 cm



Marius Liugaila

Gyvenimas labirinte arba Labirintas gyvenime Ofortas, 25 x 32 cm